

Budżety obywatelskie w 2020 Dane, opinie, prognozy

Prowadzenie i prezentacja: Borys Martela
Pierwsze komentarze: Justyna Piwko, Piotr Drygała

8. Forum Praktyków Partycypacji realizowane jest z dotacji programu Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy finansowanego z Funduszy EOG.

**Aktywni
Obywatele**
Fundusz Krajowy

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**

Plan sesji

- Wprowadzenie
- Kilka słów o założeniach i realizacji badania
- Główne wnioski
- Komentarze eksperckie
- Dyskusja

Ekspertyzy i opracowania badawcze
Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Barometr budżetu obywatelskiego

Edycja 2020

BORYS MARTELA
GRZEGORZ BUBAK
LILIANA JANIK

Institut Rozwoju Miast i Regionów
Warszawa-Kraków 2021

Premiera 16.06.2021

<http://obserwatorium.miasta.pl/>

Kilka słów o badaniu

Co badaliśmy

- Badanie dotyczy realizacji budżetów obywatelskich w **2020** roku
- Budżety obywatelskie **definiowaliśmy** zgodnie z przepisami ustawy o samorządzie gminnym (art. 5a, ust. 3 – 7), czyli jako szczególną formę konsultacji społecznych
- Przyglądaliśmy się temu, co dzieje się w **gminach miejskich** zamieszkałych przez minimum 5 tys. mieszkańców

Definicja ustawowa BO

„W ramach budżetu obywatelskiego mieszkańcy w bezpośrednim głosowaniu decydują corocznie o części wydatków budżetu gminy. Zadania wybrane w ramach budżetu obywatelskiego zostają uwzględnione w uchwale budżetowej gminy. Rada gminy w toku prac nad projektem uchwały budżetowej nie może usuwać lub zmieniać w stopniu istotnym zadań wybranych w ramach budżetu obywatelskiego”.

Źródło: USG, art. 5a, ust. 4

Pytania badawcze

- Ile miast realizuje BO?
- Kto może uczestniczyć w zgłaszaniu i wyborze projektów?
- Ile środków przeznaczają się na projekty mieszkańców i na jakie pule się je dzieli?
- Ile osób bierze udział w głosowaniu w BO?
- Czego dotyczą zwycięskie projekty mieszkańców?

Realizacja badania

- Okres realizacji: X 2020 – IV 2021
- Zespół Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR: Borys Martela, Grzegorz Bubak, Liliana Janik oraz Aleksandra Jarzmik
- Metody badawcze:
 - Kwerenda dokumentów
 - Analiza danych zastanych
- W trakcie badania zebraliśmy informacje na temat:
 - N=584 miast
 - N=3416 zwycięskich projektów

Zastrzeżenia

- Jakość i szczegółowość informacji o projektach jest zróżnicowana
- Mieliśmy sporo **problemów** z(e):
 - sposobem przygotowania opisów przez autorów wniosków,
 - dostępnością pełnej informacji publicznej
- W niektórych przypadkach **opisy** przez nas zgromadzone były dość ogólne, co przełożyło się na sposób kodowania tematyki zadań

I być może najważniejsze:

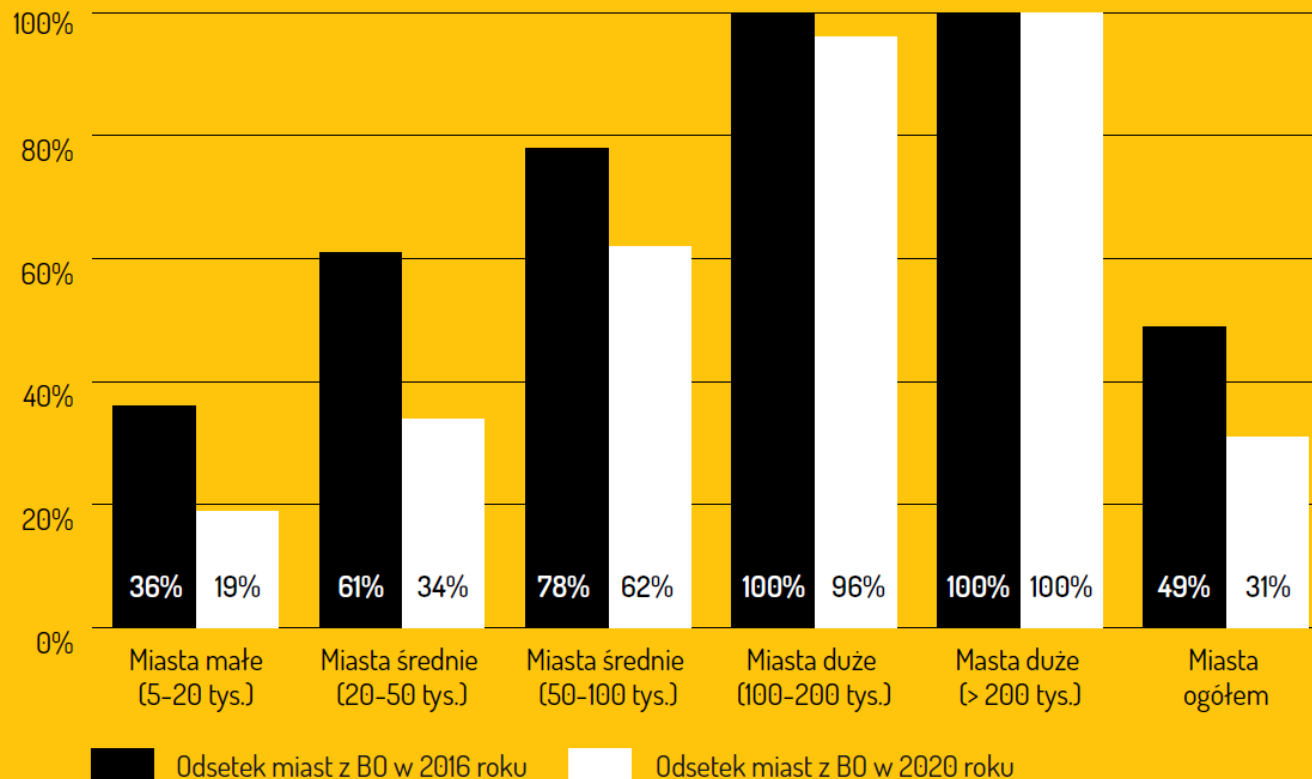
- Sprawdzaliśmy, co mieszkańcy wybrali, a nie co miastom udało się zrealizować i za ile

Główne ustalenia

Skala występowania

- W 2020 roku budżety obywatelskie zorganizowało **31% miast** powyżej 5 tys. mieszkańców (czyli 180 spośród 584 ośrodków)
- To o ok. **40% mniej** niż w 2016 roku, gdy po raz ostatni badaliśmy kompleksowo BO
- Według naszych szacunków co najmniej **126 miast** zrezygnowało z realizacji budżetu obywatelskiego z powodu pandemii **COVID-19**

Ryc. 2. Odsetek miast z BO w latach 2016 i 2020

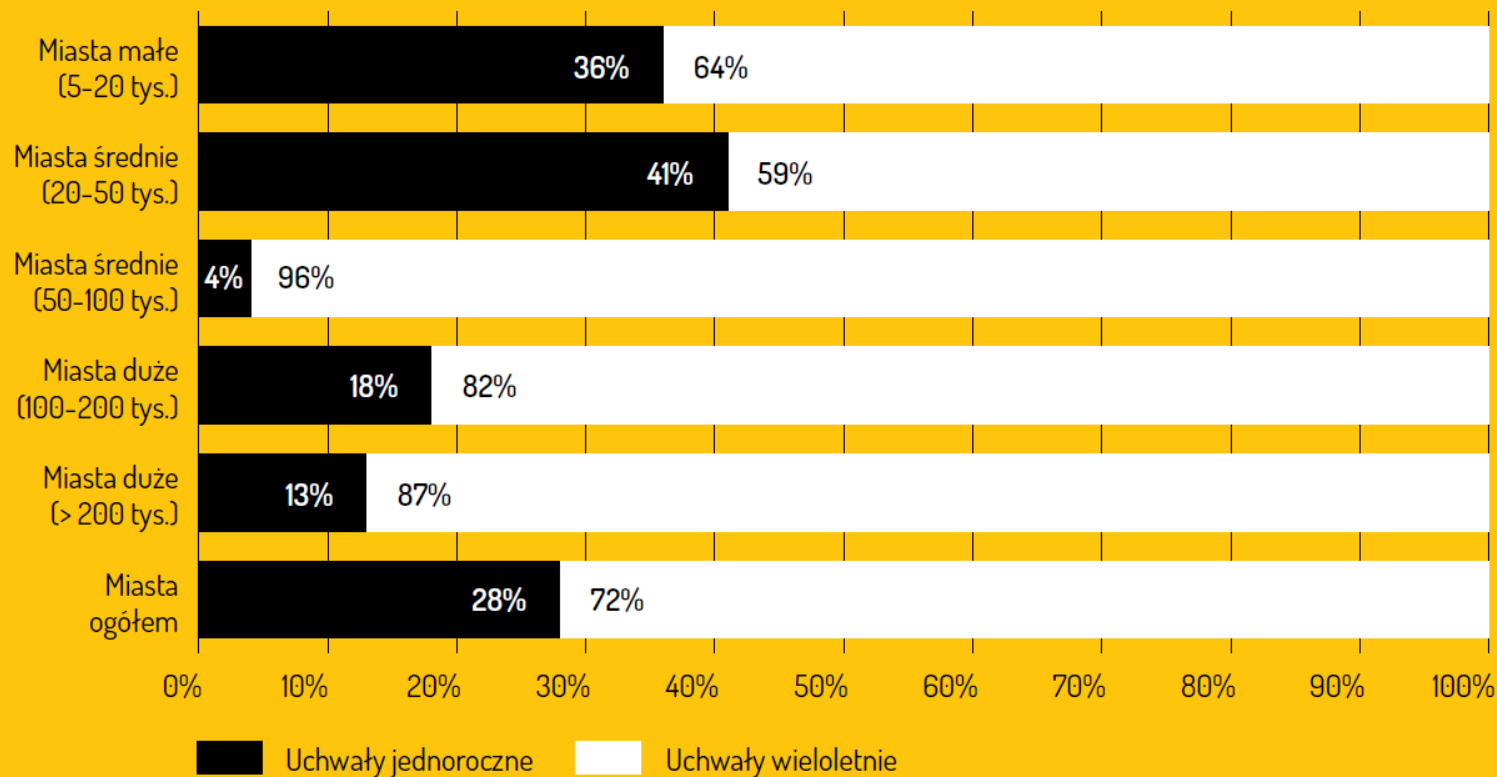
Objaśnienia: N=584 miast powyżej 5 tys. mieszkańców.

Źródło: badania własne IRMiR

Ramy prawne

- Od końca **2018** obowiązują przepisy ustawowe dotyczące budżetów obywatelskich
- Pomimo tej samej podstawy prawnej, miasta przyjmują bardzo **różne rozwiązania** dotyczące:
 - okresu obowiązywania uchwał
 - osób uprawnionych do zgłaszania i głosowania na projekty
 - okresu realizacji projektów

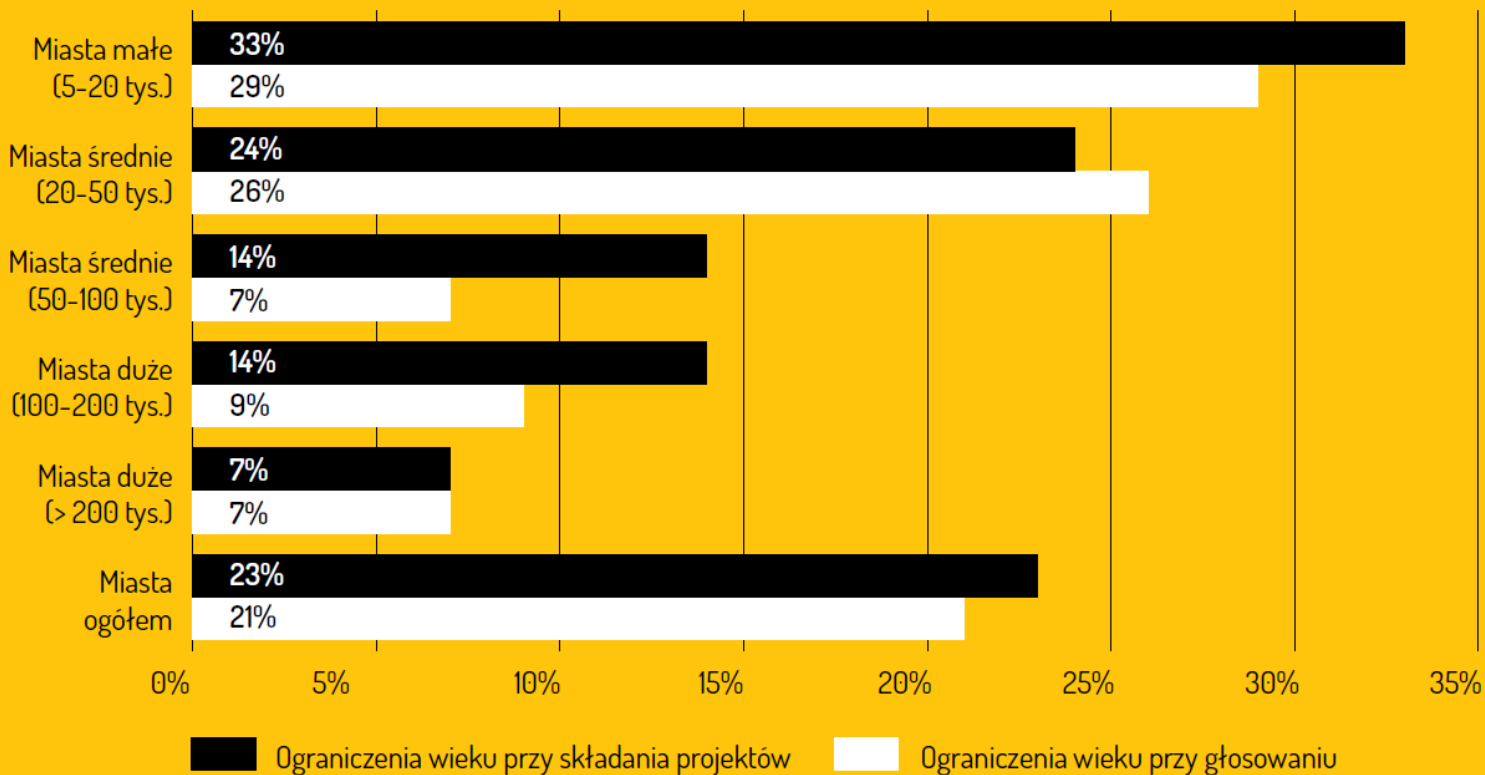
Ryc. 5. Uchwały BO obowiązujące w 2020 roku

Objaśnienia: N=180 miast powyżej 5 tys. mieszkańców, które zrealizowały BO w 2020 roku.

Źródło: badania własne IRMiR

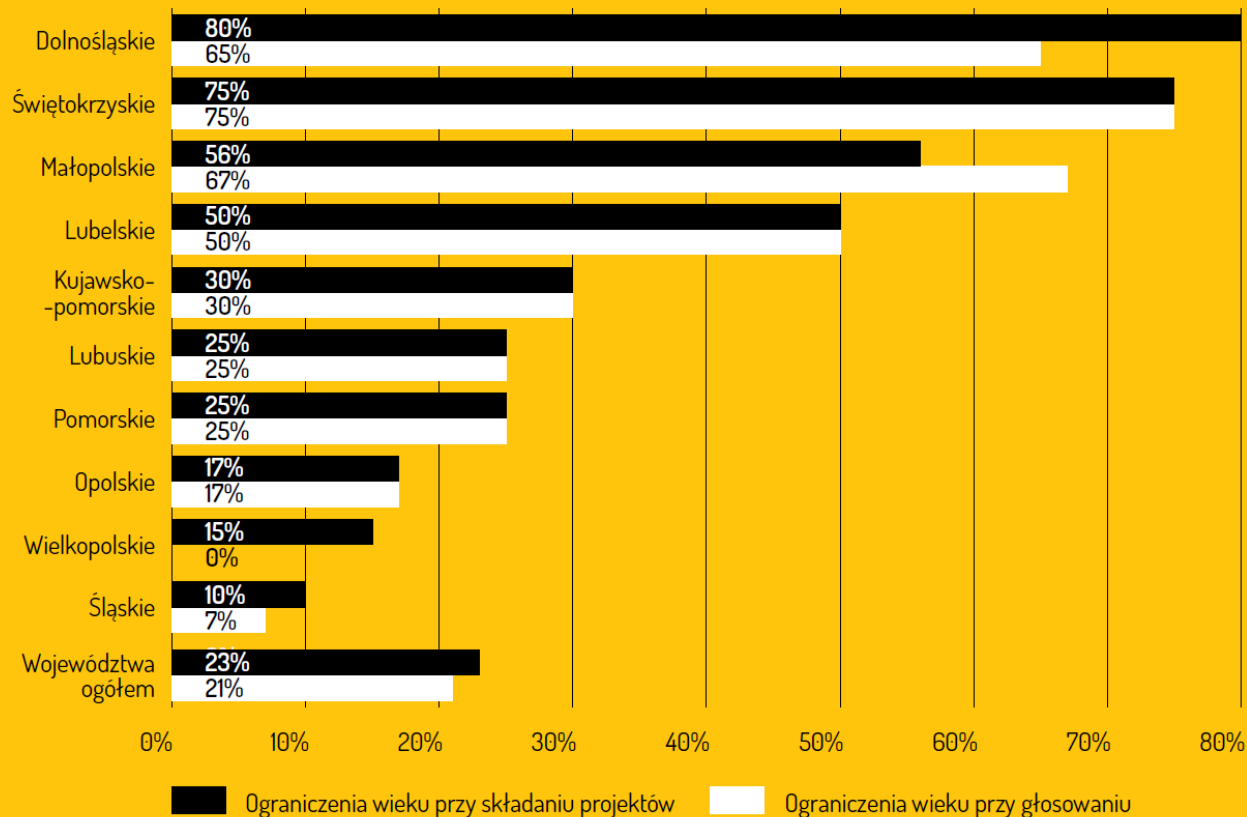
Ryc. 6. Ograniczenia wieku dotyczące udziału w BO w 2020 roku według kategorii miast

Objaśnienia: N=180 miast powyżej 5 tys. mieszkańców, które zrealizowały BO w 2020 roku.

Źródło: badania własne IRMiR

Ryc. 7. Ograniczenia wieku dotyczące udziału w BO w 2020 roku według województw

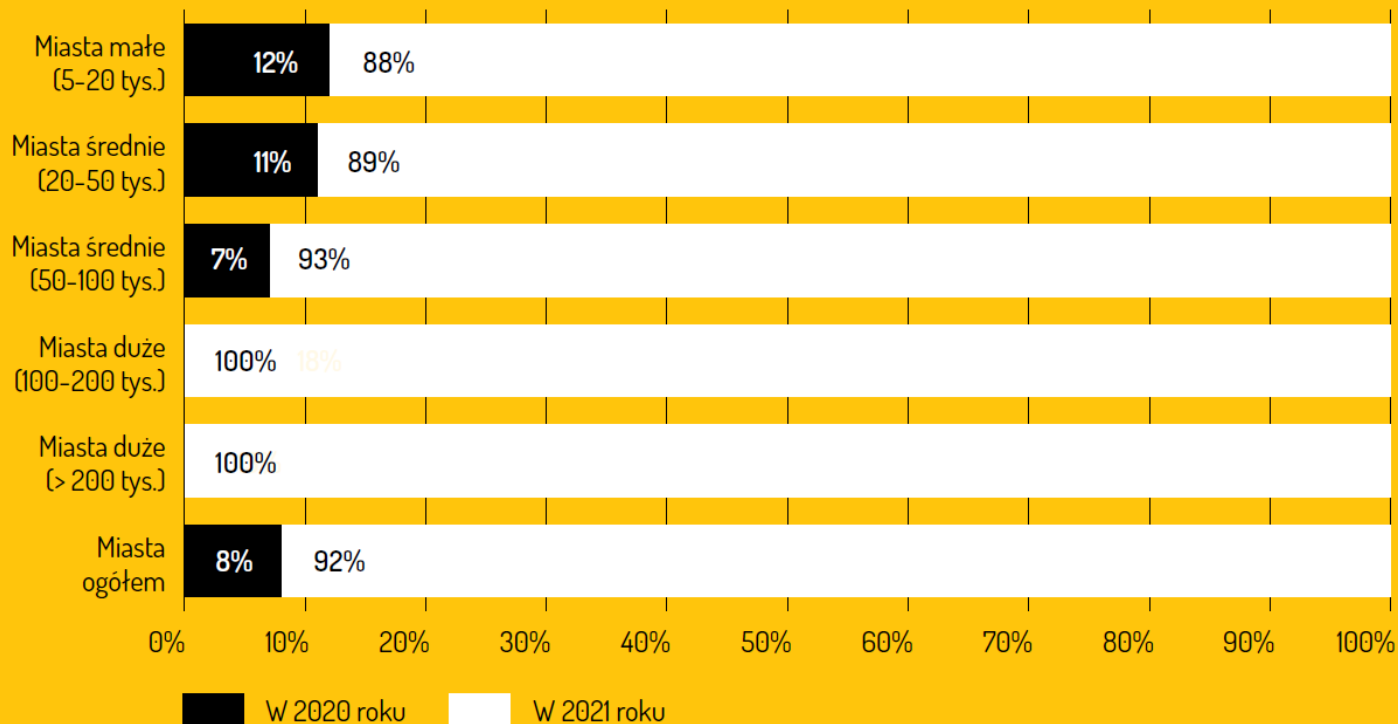
Brak ograniczeń w województwach:

- łódzkie
- mazowieckie
- podkarpackie
- podlaskie
- warmińsko-mazurskie
- zachodniopomorskie

Objaśnienia: N=180 miast powyżej 5 tys. mieszkańców, które zrealizowały BO w 2020 roku.

Źródło: badania własne IRMiR

Ryc. 11. Planowane rozpoczęcie realizacji projektów wybranych w BO w 2020 roku

Objaśnienia: N=180 miast powyżej 5 tys. mieszkańców, które zrealizowały BO w 2020 roku.

Źródło: badania własne IRMiR

Pieniądże w budżecie

- Im większe miasto, tym większa **kwota** bezwzględna przeznaczona na budżet obywatelski
- Największe kwoty przewidziano w:
 - Warszawie (ponad 83 mln zł)
 - Krakowie (32 mln zł)
 - Wrocław (25 mln zł)
 - Łódź (24 mln zł)
 - Poznań (21 mln zł)
- Miasta zaplanowały ponad **544 mln zł** na realizację projektów wybranych w BO w 2020 roku. Trzy czwarte tej kwoty przypadło na miasta powyżej 100 tys. mieszkańców

Pieniądze w budżecie

- Kwoty per capita są bardziej zbliżone – tylko pięć miast wygospodarowało powyżej **50 zł na mieszkańca**:
 - Sopot (120 zł)
 - Bielsko-Biała i Świnoujście (59 zł)
 - Gorzów Wielkopolski (57 zł)
 - Katowice (51 zł)
- Środki w budżecie są dzielone na różne pule terytorialne, jak i tematyczne

Ryc. 13. Kwota *per capita* przewidziana w BO w 2020 roku a liczba mieszkańców

Objaśnienia: N=180 miast powyżej 5 tys. mieszkańców, które zrealizowały BO w 2020 roku.

Dane dotyczące liczby mieszkańców: BDL GUS (stan na 31 grudnia 2019 roku).

Źródło: badania własne IRMiR (dane dotyczące BO)

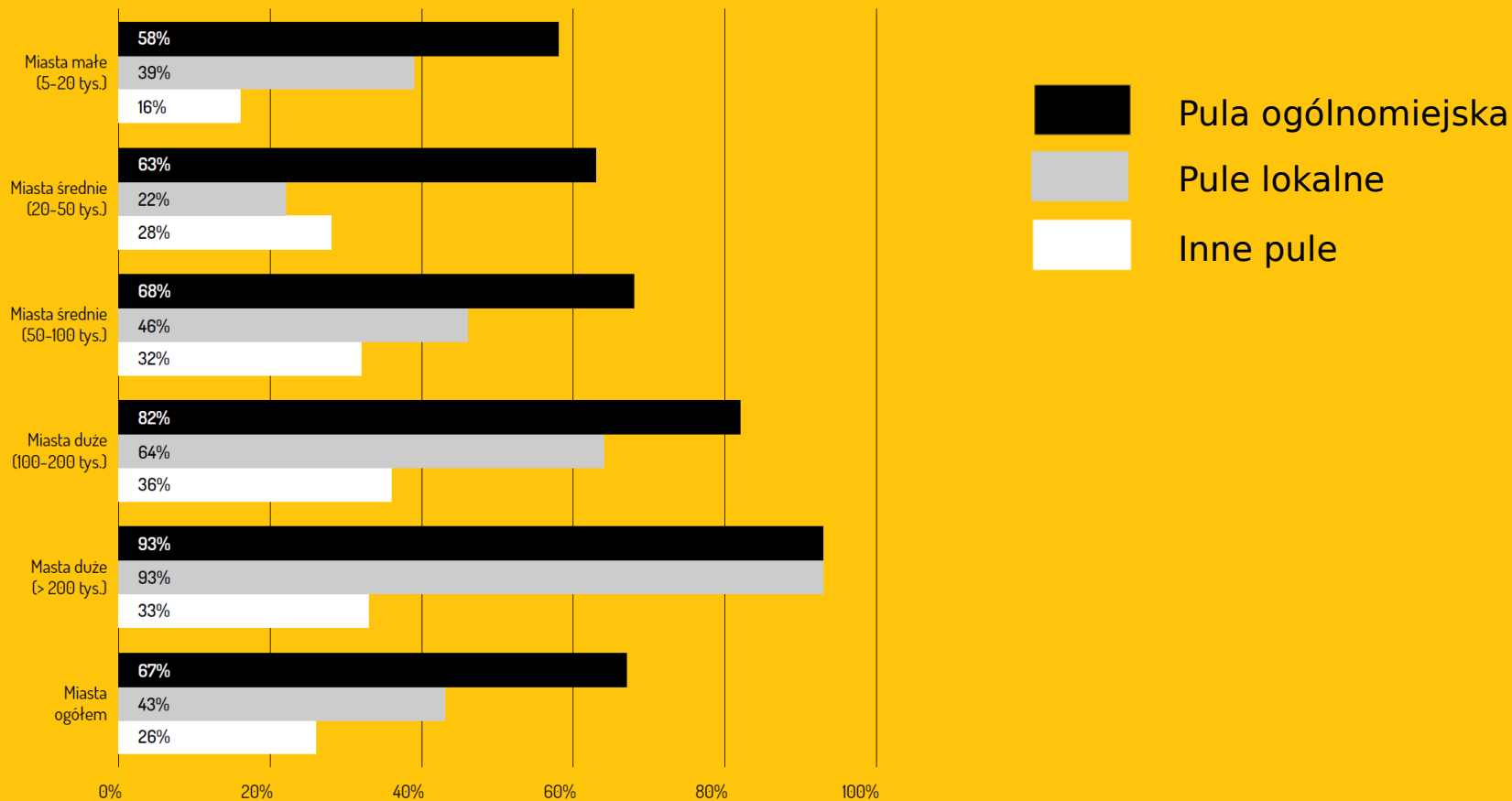
Pieniądze w budżecie

- Środki w budżecie są dzielone na różne pule terytorialne, jak i tematyczne
- W ramach pul terytorialnych wyróżniano środki na **zadania dot. całej gminy i/lub jej rejonów**
- Część miast wydzielała sobie jednak również pule na:
 - ☐ zadania **małe i duże**,
 - ☐ zadania **inwestycyjne i społeczne**
- Zdarzały się też bardziej kreatywne pomysły

Pieniądże w budżecie

- Wśród innych pul pojawiły się:
 - zielone/ekologiczne (Chorzów, Gdańsk, Kalisz, Puszczykowo, Świebodzin, Włocławek)
 - oświatowe/szkolne (Gorzów Wielkopolski, Piotrków Trybunalski, Słupsk, Włocławek)
 - rewitalizacyjne (Ostrów Wielkopolski, Rawa Mazowiecka)
 - młodzieżowe (Łomża)
 - dotyczące rodzinnych ogródków działkowych (Piotrków Trybunalski)

Ryc. 14. Podział środków w BO na pule według kategorii miast

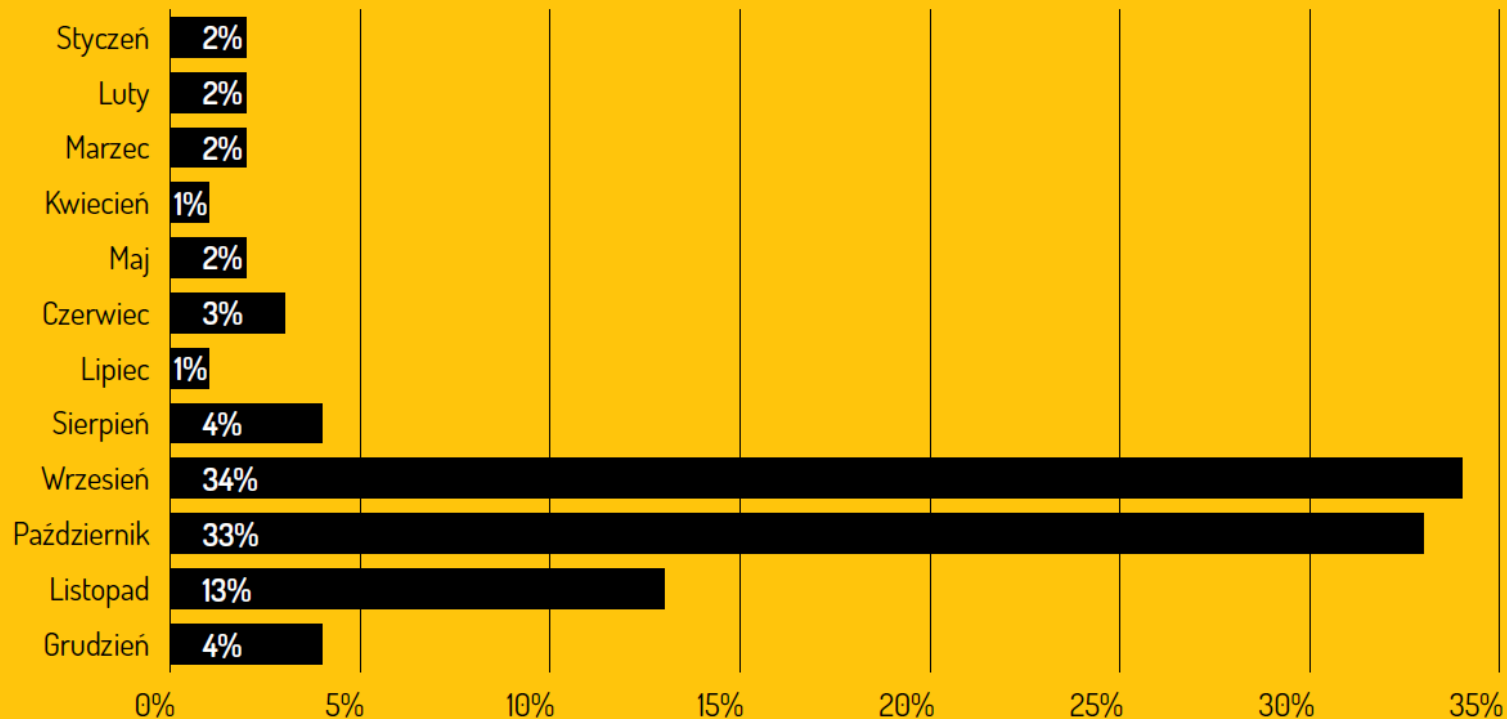
Objaśnienia: N=180 miast powyżej 5 tys. mieszkańców, które zrealizowały BO w 2020 roku.

Źródło: badania własne IRMiR (dane dotyczące BO)

Głosowanie

- Najwięcej głosowań odbywa się jesienią
- Według naszych szacunków w głosowaniu na projekty BO uczestniczył **co 10 mieszkaniec**
- Łącznie we wszystkich BO zagłosowało ponad **1,35 mln osób**
- Głosowanie trwało średnio **2,5 tygodnia**

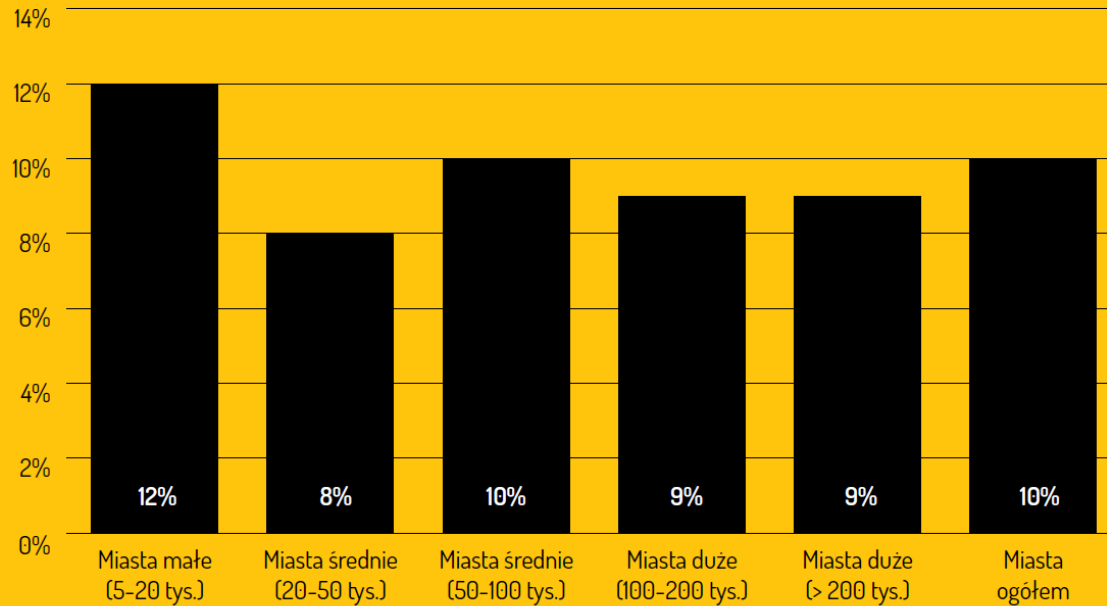
Ryc. 9. Data rozpoczęcia głosowania w BO w 2020 roku

Objaśnienia: N=180 miast powyżej 5 tys. mieszkańców, które zrealizowały BO w 2020 roku.

Źródło: badania własne IRMiR

Ryc. 10. Frekwencja w głosowaniach w BO w 2020 roku

Objaśnienia: N ważnych=163 miast powyżej 5 tys. mieszkańców, które przeprowadziły głosowanie i dla których dysponowaliśmy danymi odnośnie do liczby głosujących.

Dane na temat frekwencji są szacunkowe i bazują na wyniku ilorazu liczby głosujących i liczby mieszkańców za BDL GUS (stan na 31 grudnia 2019 roku).

Źródło: badania własne IRMiR

Wyniki budżetów obywatelskich

W ramach BO w 2020 roku mieszkańcy wybrali do realizacji

3416 projektów

Średni koszt projektu to ok. **150 tys. zł**

Najdroższy projekt zwyciężył w Warszawie. Za kwotę **4,8 mln zł** miasto zmodernizuje drogi rowerowe i naprawi chodniki na ulicach: Grójeckiej, Raławickiej, Wybrzeże Szczecińskie, Solidarności i Broniewskiego

Najmniej (nominalnie **0 zł**) kosztował projekt z Częstochowy, który zakłada zakładający dodanie informacji o kursach miejskiej komunikacji zbiorowej do systemu Google Transit

Czego dotyczyły projekty

- W ramach badania zebraliśmy informacje o wszystkich zwycięskich projektach
- Każdy z nich przeanalizowaliśmy pod względem:
 - lokalizacji
 - przewidzianych działań
- Do oceny projektów wykorzystaliśmy autorski **klucz kodowy** liczący ok. 150 pozycji

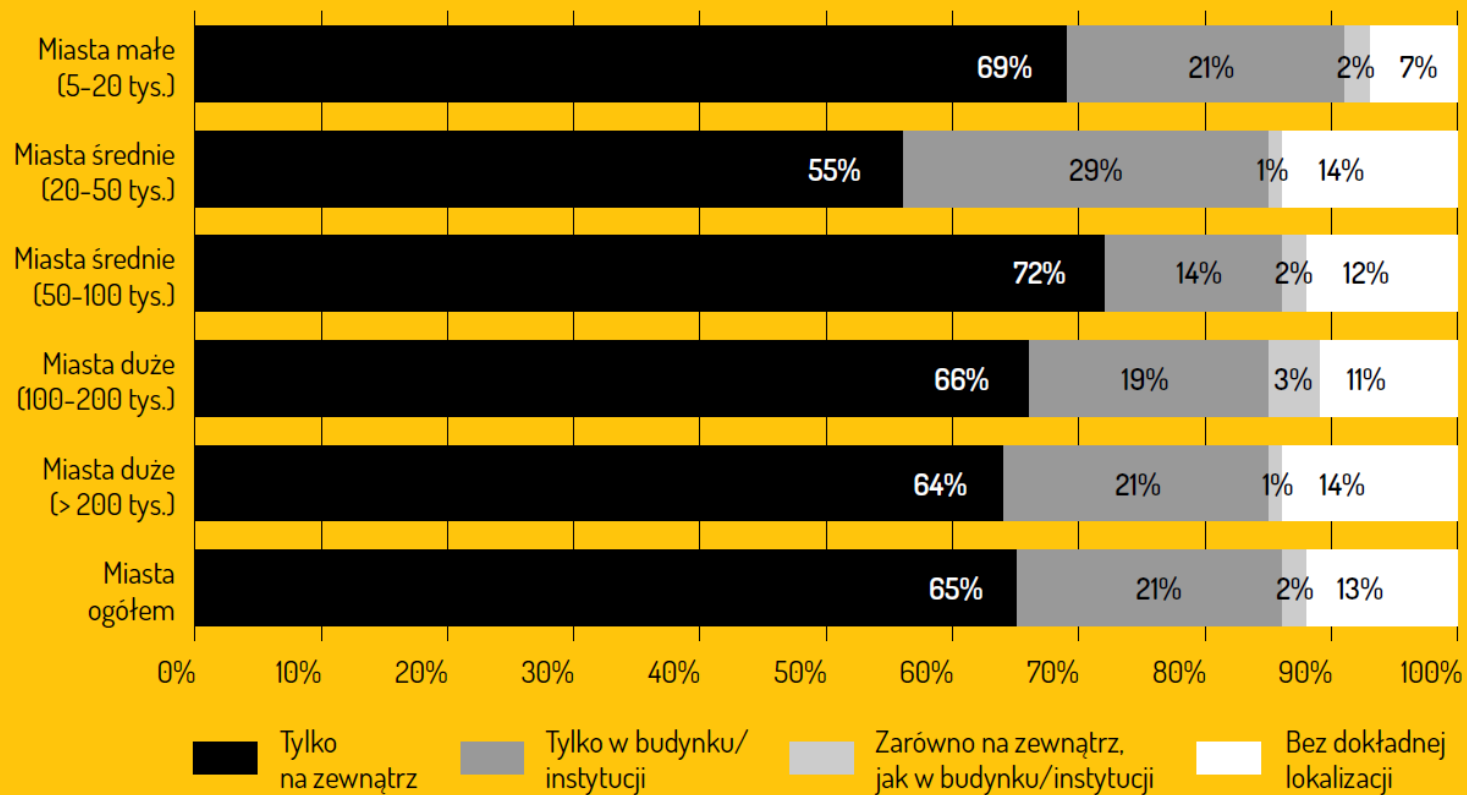
Lokalizacja zwycięskich projektów

- **70%** zwycięskich projektów będzie realizowana na zewnątrz.
- Dotyczą one przede wszystkim:
 - terenów zieleni i rekreacji
 - ulic, pasów drogi i podwórek
 - terenów wokół szkół i przedszkoli
 - zewnętrznych terenów sportowych

Lokalizacja zwycięskich projektów

- W budynkach i instytucjach powstanie **20%** projektów:
- Zróżnicowana popularność różnych instytucji:
 - OSP w miastach 5-20 tys.
 - szkoły i przedszkola w miastach 20-50 tys. i powyżej 200 tys.
 - biblioteki w miastach powyżej 200 tys.

Ryc. 16. Lokalizacja zwycięskich projektów według kategorii miast

Objaśnienia: N=3416 projektów wybranych w N=180 miastach powyżej 5 tys. mieszkańców.

Źródło: badania własne IRMiR

Tematyka zwycięskich projektów

- Najbardziej popularne projekty to:
 - meble miejskie (25%)
 - infrastruktura zw. z aktywnością fizyczną (22%)
 - zajęcia, wydarzenia, akcje (21%)
 - przestrzeń do przemieszczania się (19%)
 - zieleń (17%)
 - zakupy środków trwałych (16%)

Podsumowanie wyników

W większości miast głosujący wybrali projekty dotyczące głównie **jakości przestrzeni**, w której przebywamy. Mieszkańcy zwrócili uwagę na potrzebę **umeblowania** swoich okolic (postawienia ławek, stolików, koszy na śmieci itp.) oraz uzupełnienia infrastruktury zachęcającej do **spędzania czasu** na świeżym powietrzu. Oprócz tego we wszystkich ośrodkach sporo uwagi poświęcono **przestrzeniom do poruszania się**, przede wszystkim dla pieszych. Sporo środków ma też trafić do różnego rodzaju instytucji na zakup **wyposażenia**.

**Pora na komentarze
ekspertckie i na dyskusję**

Dzięki za spotkanie

Borys Martela, Justyna Piwko, Piotr Drygała

8. Forum Praktyków Partycypacji realizowane jest z dotacji programu Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy finansowanego z Funduszy EOG.

**Aktywni
Obywatele**
Fundusz Krajowy

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**